

Viðmerkingar til ta almennu føroysku lánibyrðuna

Kreppan sum rakti tjóð okkara seinast í áttatiárunum hevði fleiri orsøkir. Eftir mínari meining vóru høvuðsorsøkirnar hesar:

A. Skeivar politiskar avgerðir.

Vit brúktu alt ov nógvan pening til útygging av landinum, ov nógvur stuðul bleiv latin til fiskivinnuna og almenn veðhóld vóru latin í alt ov stóran og vágiligan mun.

B. Ov litíð vinnuligt og privat varni.

Vinnan gjørdi eisini alt ov stórar vágiligar fløgur, sum í mongum førum endaðu við økonomiskum sorgarlekum. Eisini varð privata nýslan og hugurin at fígga við láni alt ov stóran.

C. Afturgongd í vinnulívnum.

Vinnulítið kom í størri trupulleikar enn ein frammánundan hevði væntað.

D. Alt ov stór útláns-trongd hjá bankum, kreditføgum og øðrum fíggiarstovnum.

Peningatilboðið til allar føroyingar var alt ov stórt. Peningur var nærmast prangaður upp á bæði land, kommunur, almenn feløg, privat feløg og meiniga menn.

Henda útláns-trongd var grundin til at allir liðir í føroyska samfelagnum kundu hava eina stóra ovurnýtslu. Kreppan íkemur við øðrum orðum til føroyingar skuldarbundu seg, og at hetta var møgulegt, til útláns-feløg rættiliga óprofessionelt lempaðu pening í ein ótryggan føroyskan økonomi.

Nú veitslan er liðug, liggur rokningin hjá øðrum av þortunum, sum luttóku í veitsluni. Lángevarnir, sum man kann siga tendraðu ljósið í veitsluhølinum, og sum ikki vóru aftastir í meldrinum, hava á sera dugnaligan hátt, skáka sær undan rokningini.

Umfram at rokningin øll er lögð til føroyingar at gjalda, er tað sera ivasamt um rokningin ikki er alt ov stór, umfram at rentutíðskrivningin fram til dags dato, hevur verið alt ov høg.

Tá tað dag og dagliga av leiðandi embætismonnum og politikkarum verður tosað, sum um vit skulu gjalda alla skuldina við overrentum eftir, kann ein ikki lata vera við at mótmæla.

Tað er ikki ein moralsk skylda at gjalda saldo av skuldini í dag. Tað eigur at vera gjørt eitt føroyskt krav til lángevarar, eisini teir føroysku, um hvussu stóran

part av skuldini lángevarin hevur ábyrgdina av og hvussu stóran part lánkassarin hevur ábyrgdina av.

Støddin av skuldini

Vit finga í teimum fráluku sjónvarpssendingunum herfyri gott innlit í nógv víður-skifti, sum hava við skuldarsetingina av landskassanum og kommununum at gera.

Bankabjargingin. Hvør hevur økonomisku ábyrgdina av bjargingini av Sjóvinnubankanum. Er tað eitt m, sum danir hava alla ábyrgd av, og eiga vit at krevja teir at gjalda fyri bjargingina?

At vit lótu Den Danske Bank sleppa undan ábyrgdini av Føroya Banka vita øll. Hetta aftaná at teir, við okursrentum, høvdu tjent feitt upp á veitsluna í áttatiárunum.

Her eru 3 ivasamar milliarðir.

Úttanlandslán. Hvi vóru danir so altrár av yvirtaka og niðursjóða føroysku úttanlandslánum. Lángevararnir høvdu ein trupulleika við skuldini í Føroyum. Her hevði tað verið møgulegt at samrátt seg til góðar loysnir. Men danir kundu, eftir øllum at døma, ikki liva við, at føroyingar møguliga fóru at fáa avskriva skuld í útheiminum. Endin var at danir vegna føroyingar yvirtóku og goymdu okkum skuldina.

Hvi hava danir rætt til at lata erkvini teirra fremja yvirtøku av skuld, sum vit síðani skulu gjalda.

Her finna vit eisini stórar upphæddir, sum ikki burdu verið á lánisaldoini í dag.

Rentan av landskassaskuldini

Landskassaskuldin upp á 6 milliardir í danska statskassanum hevur verið rentað við umleið 7%. Rentan burdi, um rætt var at borði, ikki verið meira enn 5%. Her hava vit góldið meira enn 100 mill. ov nógv um árið í fleiri ár.

Kommunuskuld

Kommunuskuldin, sum í dag er umleið 2 milliardir, kundi um skilagott var at borði í dag verið nógv minni.

Ein kann í fyrsta umfarið siga, at av tí at lángevararnir til kommunurnar gjørdur totallt skeivar disponeringar, er tað ótrúligt, at teir ikki víðganga sær ábyrgd og avskriva ein part av skuldini,

umfram at rentan síðani burdi verið marknaðarrenta. Tað tyktist eisini, tá kreppan var í komu, at summar kommunur fóru at fara á heysin, men knappliga staðfesti Føroya Rættur at ein kommuna kann ikki fara á heysin. Her var eftir øllum at døma, aftur talan um skuldarniðursjóðing av grovasta slag.

Gav R. Mikkelsen, ella onkur annar, rættarskipanini boð um, at kommunur ikki skuldu kunna fara á heysin? Kundi danskt erkvini ikki liva við at kommunur í statinum fóru á húsagang?

Um ein í øðrum lagi meinar at kommunuskuldin skal øll gjaldast aftur, so reisir næsti spurningur seg. Hver rentan verið røtt, til so trygg útlán, sum við 100% vissu verða afturgoldin. Svarið er nei.

Tá kommunurnar samráddu seg til »Kommunuloysnina« koyrdi rentan við fúlum satsum í einum longum samráðingartíðarskeiði, og tá loysnin var sett í verk helt rentustøðið fram á einum alt ov høgum støði. Kommunurnar hinvegin góvu lángevarar treytaleysar transportir, og bundu seg nógv við kreppulánsgrunnnum etc.

Eg fati ikki at kommunupolitikkarar, landspolitikkarar og embætismenn kunnu lástast at vera nøgdir aftaná eina slíka avhølvning. Kommunuskuldin er í dag minst 0,5 milliard av høg.

Kostnaður av danska politikkunum

Politikkurin danir framdu í Føroyum gjørdi kreppuna óneyðuga stóra. Hugsid til dømis um Fossbankan. Hann var tá saman um kom ikki fallitt. Hann skuldi helst fáast av vegnum, soleiðis at danir stýrdu øllum bankakervinum beinleiðis. Alt stagneraði óneyðuga nógv til kreppan bleiv gjørd so stór sum møgulegt. Alt ov nógv vírkesmi steðgaði upp, og alt ov nógv fólk mistu hús og heim, og máttu við skomm rýma av landinum, sum flongdir hundar.

Vinnuloysnirnar, sum kroystar vóru niður yvir okkum, hava í stóran mun verið skeivar og hava kostað samfelagnum nógv.

Tað er ringt at siga hvat danskar loysnir hava kosta okkum, men talið er ikki lítið.

Endurgjald fyri neyð-

tøku av føroyska samfelagnum

Danir hava síðan kreppan tók seg upp brotið so nógvur skrivaðar og óskrivaðar reglur og víðfarið litla beiggja so illa, at ein hevur ilt við at trúgva tí.

Teir hava veruliga »lumpa og lirka« sínar loysnir ígjøgnum. Teir hava, uttan um allan rætt kroyst allar møgulegar loysnir niður yvir okkum. Teir hava eisini yvirtikið stýringina av føroyska samfelagnum, uttan nakran rætt til hetta. Eitt sera grovt dømi var, tá vit til alla ólucku høvdu latið okkum trýst til at yvirtaka Føroya Banka. Um tað tá var nokur sum helst mansvirðing í R.M. og Co. so fóru stjórnarnir Tage Benjaminsen og Flemming Duus, ella hvat teir itu, av landinum dagin eftir. Nei, teir framdu eina rúgvu aftrat við Føroya fólk sum arbeidsgevara. Og hvar kom Finn Norman Christensen frá.

Hvi ein dani? Tað er ótrúligt at hugsa sær at vit lótu hann vera okkara fremsta embætismann, tað einu ferðina vit samráddust við dani.

Danir kravdu, gud hjálpi nær, einaferð at Atlantic Airways skuldi gevast, og hvi vóru tað mitt í tí heila Mærsk, sum sluppu at bora í Lopra.

Soleiðis kundi ein hildið áfram.

Vit eiga at krevja stórt endurgjald fyri neyðtøku av tjóð okkara.

Føroysk sjálvsvirðing

Ein hevur ta fatan at vit føroyingar eru so avhølvadur sum tjóð, at vit sita eftir við tí áskoðan, at vit duga onki. Nei so er ikki, ein skal ikki leita leingi í t.d. Danmark fyri at finna út av, at eisini har var stór ovurnýtsla, bert pengarnir vóru tøk. Var t.d. í Árhús í heyst. Har stendur eitt hotel fyri umleið 0,7 milliardir tøm, tí tað er ikki økonomiskt at brúka tað. Tosa um oyðsl.

Og vóru ein rúgva av bankum í Noregi og Danmark ikki stýrdi á heysin í áttatiárunum? Jú, teir dugdu eisini.

Føroyingar eru hvørki verri ella betri enn onnur fólkasløg. Nei, lat okkum reysast og fara í holt við at fyrireika okkum til næstu öld.

Við nýggjárskvøðu
Atli Gregersen

Ein snildislig ætlan

Frá tjóðveldisflokkinum í sambandi við ríkisfundin 6. januar 1998

Tjóðveldisflokkurin heldur tað vera markleysan frekkleika og mótmælir at danski forsætismálaráðharrin og Føroya lögmaður seta ríkisfund í Føroyum. Føroya Løgting hevur á ongum sinni samtykt at halda nakran ríkisfund.

Forsætismálaráðharrin hevur sýnt óhvískan atburð móti øllum Føroya fólk. Vit meta vitjan hansara bert ein snildislig ætlan at tíða upp koldu víðurskiftini og álitisbrotni, ið eru landanna millum.

Uttan mun til bankakanningarúrslitið kunnu Føroya fólk og Tjóðveldisflokkurin longu nú hava ilgruna um, at ógvusliga búskaparkreppan í Føroyum í

nitiárunum var væl og vandliga tilætlað og nýtt sum politiskt amboð at fremja privatdonsk peningalig áhugamálið móti Føroya fólk.

Hesa niðurstøðu floksins hevði ikki verið víkið frá í einum hugnadrati við forsætismálaráðharran.

Tjóðveldisflokkurin hevur sum aðalstevnunið at stovnseta Føroyska tjóðveldið, tí hetta er einasta tryggd fyrri, at føroysk áhugamál verða røkt til fullnær. Tjóðveldisflokkurin er altíð tilreiðar at tosa við forsætismálaráðharran um hesi víðurskifti.

Tjóðveldisflokkurin

TVINGSILSSØLA

Hósdagin
tann 29. januar 1998
kl. 9.10

verður á dómaraskrivstovu C. Pløensgøta 1, 100 Tórshavn, hildin tvingsilssøla yvir matr. nr. 136, Leirvík (AS nr. 117/97).

Talan er um eini sethús í 2 hæddum bygd fyrst í 1970-unbum, har hvør hæddin er 96 kvm., og er grundstykkið 500 kvm til viddar. Húsinu eru gjørd av betong við timbur-skjoldrum, takt við jami og við plastvindeygum við termorútm í settum. Í kjallarahæddini er trappurúm/gongd, 3 kømur, pulturúm, bað/wc og fyrrúm. Stovuhæddin er innrættað við duri, hjalli, gongd, stova, køkur, kamar, sovi-verilis og baðiverilis. Stoyptur garður er rundanum ognina.

Tvingsilssølan er umbiðin av **Annfinn V. Hansen, adv., Gøngin, Tórshavn, tlf. 19595 (J. nr. 224101)**, sum kann geva nærri upplýsingar um ognina og sum nærri avtala kann gerast við, um ynski er at siggja ognina.

Søluuppgerð kann umbiðjast hjá nevnda advokati ella hyggjast ígjøgnum á dómaraskrivstovu.

Føroya Fútarættur,
tann 2. januar 1997

TVINGSILSSØLA

Hósdagin
tann 29. januar 1998
kl. 9.50

verður á dómaraskrivstovu C. Pløensgøta 1, 100 Tórshavn, hildin tvingsilssøla yvir matr. nr. 29 d Lambi, (AS 119/97).

Ognin er eini sethús í kjallara- og stovuhædd í 112 kvm. til viddar við lofti 60 kvm., gjørd av betong og takt við jami, klødd við timbri fyri uml. 5 árum síðani. Innrætting: Kjallari: Önnrættaður. Miðhædd: Durur, gangur, køkur, stova, millumgangur, baðiverilis við brúsu, 2 kømur og hjúnarúm. Loft: Úti á lofti, 2 kømur, og eitt litíð rúm önnrættað. Næstur vindeygur skifti fyri uml. 5 árum síðani. Húsinu eru í ringum standi. Ögnin er leigað út. Stykkið er 854 kvm. til viddar. Einkin er gjørt uttanfyri.

Tvingsilssølan er umbiðin av **Fríða Patursson, advokati, Fr. Petersensgøtu 9, Tórshavn, tlf. 11145 (J. nr. 970724)**, sum kann geva nærri upplýsingar um ognina og sum nærri avtala kann gerast við, um ynski er at siggja ognina.

Søluuppgerð kann umbiðjast hjá nevnda advokati ella hyggjast ígjøgnum á dómaraskrivstovu.

Føroya Fútarættur,
tann 2. januar 1997

Deyvafelag Føroya

Skrivstovan í Deyvahúsinum »Effata«, Íslandsvegur 10 B, er opin mánadag-fríggjadag kl. 9-15. Telefon 17597. Telefax 13609. Teksttelefon, ring 0032 og blíð um 16929. Limafundur hvørt mána-kvøld kl. 19-23.